D·N
3/3 1955

Socialisering för dess egen skull

Frågan om förstatligande av LKAB (Luossavaara-Kiirunavaara AB) har blivit aktuell: statens rätt till inlösen, som inträder vart tionde år, blir inom kort möjlig att utnyttja, och en särskild utredning har tillsatts för att undersöka frågans finansiella sidor. Den rapport som en av Dagens Nyheters medarbetare i går lämnade visar att de i bolaget anställda arbetarna i regel inte önskar byta arbetsgivare. Man har det bra som det är, säga det, lönerna är höga och kompletteras med andra förmåner, den enskilda företagsformen är smidigare än statsdrift. Den enda riktning som inte delar denna uppfattning är den bland företagets arbetare starkt företrädda kommunismen. Men då en kommunistisk talesman tillfrågas i saken anför han endast själva principen som stöd för sitt krav på ett statsövertagande; man har erfarenhet av, förklarar han, att staten kan vara mera krass än det privata malmbolaget och att staten kan vara bevarlig vid löneförhandlingar. Den kommunistiske talesmannen är tydligen för socialisering för dess egen skull.

Underligt nog tycks kommunisterna i Norrbotten på den punkten få understöd av det socialdemokratiska regeringsorganet. För några dagar sedan hade Morgon-Tidningen en ledare som går i den riktningen. Det finns inte skäl, skriver tidningen, att göra sig "illusioner om den hänförelse för socialistiska ägandeformer som råder eller kan väntas komma att råda vid samhällsägda företag". På sin höjd kan det påstås att arbetarna i dylika företag inte vill återgå till det gamla, men de är inte förtjusta i den nya arbetsgivaren, staten. "Rädet illusioner i det stycket är det bäst att först som sist få dem skingrade." Det är ett sensationellt uttalande. Socialisteringen har tidigare i årtionden propagerats som den enda vägen för arbetarna att få goda villkor och bli nöjda. Nu säger det att arbetarna inte kan antas önska någon socialisering eller bli mera belåtna då en socialisering skett. På några rader förvandlar man – är det slarv, tanklöshet eller okunnighet? — den gamla socialistiska ideologin till makulatur.

Men tidningen är för socialisering i detta fall oberoende av arbetarnas önskningar. Det är inte av någon allmän socialiseringsiver, påstås det: "det gäller huruvida man åntligen någon gång skulle göra rilvar av en mening om rätter ägare som ursprungligen haft principiellt stöd också på liberalt och på uttpräglat konservativt håll".

Orden är dunkla. Vad är det som åsyftas? Jo, några uttalanden från socialdemokratiskt, konservativt och liberalt håll då den nuvarande ordningen för utnyttjande av våra största malmfyndigheter genomfördes. Dessa uttalanden går ut på det vi alla är ense om, nämligen att staten skall ha en betryggande kontroll över malmfältens utnyttjande och att den ekonomiskt skall ha de huvudsakliga fördelarna av driften. Vad exempelvis Staaff eller Rudolf Kjellén yttrade vid denna tid innebär helt enkelt att de var anhängare av det beslut som fattades. Det är förbluffande att regeringsorganet under hela denna tid har varit så dåligt informerat om sitt eget arbete och att staten kan vara bevarlig vid löneförhandlingar. Den kommunistiske talesmannen är tydligen för socialisering för dess egen skull.

Det finns inte skäl, skriver tidningen, att göra sig "illusioner om den hänförelse för socialistiska ägandeformer som råder eller kan väntas komma att råda vid samhällsägda företag". På sin höjd kan det påstås att arbetarna i dylika företag inte vill återgå till det gamla, men de är inte förtjusta i den nya arbetsgivaren, staten. "Rädet illusioner i det stycket är det bäst att först som sist få dem skingrade." Det är ett sensationellt uttalande. Socialiseringen har tidigare i årtionden propagerats som den enda vägen för arbetarna att få goda villkor och bli nöjda. Nu säger det att arbetarna inte kan antas önska någon socialisering eller bli mera belåtna då en socialisering skett. På några rader förvandlar man – är det slarv, tankslöhet eller okunnighet? — den gamla socialistiska ideologin till makulatur.

Storbritannien, papperet och massan

Enligt OEEC:s överenskommelser är England skyldigt att till i höst ha frilistat 90 procent av sin import; för närvarande omfattar frilistningen 84 procent. Vissa varugrupper — en del livsmedel — uppgående till några procent av den totala importen kommer fortfarande att förbli under kontroll. Till de stora varugrupper som nu står i tur att frias från alla restriktioner hör papper och massa.

Det är för den svenska exporten ett stort intresse att denna frilistning verkligen kommer till stånd. Sedan de nya engelska importrestriktionerna från årsskiftet 1951—1952, då en stor mängd varor sattes under kontroll, har den ena gruppen efter den andra frislälts. Men papp, papper och massa har förblivit belagda med restriktioner. En betydande lättnad jämfört med de gällande reglerna har passat åtnjutit; genom "överlicensiering" — 1954 med inte mindre än 12,5 miljoner pund — av massaimportkvoterna har den engelska pappersindustrin kunnat få tillräckligt med råvaror inte blott för fullt kapacitetsutnyttjande, utan även för en kraftig utvidgning av produktionen. Den engelska officiella inställningen att papper och massa bör behandlas som en enhetlig grupp, har tidigare inte praktiserats i fråga om importtillstånden.

Även om den engelska generositeten mot massan varit en fördel jämfört med hårda restriktioner över hela linjen, är det en från svensk synpunkt på längre sikt mindre behaglig politik som de engelska myndigheterna bedrivit. Vad som skett är ju att råvaruimporten och den inhemska fabrikationen av papper gynnats på bekostnad av pappersexportens bekostnad, således ett direkt protektionistiskt utnyttjande av importkontrollen.

Mot bakgrunden av den förda politiken kan man fruktа att starka krafter i England kommer att göra sig gällande för att vid den genom OEEC-överenskommelsen nödvändiga frilistningen med ytterligare 6 procent av importen begränsa frigörandet till massan och behålla papperet under kontroll. Rent tekniskt synes detta vara möjligt; en total frilistning av massan skulle räcka för att formellt uppfylla överenskommelsen.

Financial Times, som tagit upp massa- och pappersproblemen till granskning, har framhållit det med hänsyn till opinionen i Skandinavien vanskliga i en sådan åtgärd. Måhända skulle en sådan diskriminering i skandinavisk pappersindustri leda till motåtgärder, förklarar tidningen, exempelvis betalfinde engelska bilar. Det är förmodligen det tyska exemplet som skribenten har för ögonen.

Vilka metoder de svenska myndigheterna skulle komma att tillgripa för att pressa fram en förmånligare ställning för papperet i händelse av dettas fortsatta diskriminering är ännu för tidigt att ha någon förställning om. Det troliga är väl att England till sist avstår från att ställa frågan på sin spets genom enaidig frilistning av massan. Även om en sådan åtgärd formellt är möjlig enligt det europeiska samarbetsavtalet, skulle den strida både mot andan i detta avtal och mot vad som inte minst i England anses vara en sak värd att slå vakt om: "gammal god köpmannased".

Försvaret för
Ingrid Bergman

mot vissa angrepp har uppburits av välgrundad indignation. På en punkt är dock en erinran i fråga om åtskilliga av inläggen befogad. Ingrid Bergmans fall görs till ett bevis för den gamla satsen att svenskarna är elaka mot sina egna, avundsjuka, irriterade över att någon svensk kommer långt eller får det bra. Samma tankegång återfinns hos andra folk; en förklarad nationalism franträder i förställningen att man underskattar det inhemska och överskattar det utländska. Varken i Ingrid Bergmans eller i andra liknande fall finns det anledning att sjunka ner i såna talesätt. Svenskar som blivit internationellt berömda, varre sig som politiker, filmstjärnor eller sportsmän, hör med säkerhet alldeles särskilt populära och firade hos oss just därför att de är svenskar. Det är inte skäl att misstänka att korrespondenter, recensenter eller andra yrkesmän för ringare omdöme än det gäller en svensk — snarare tvärtom. Faktum kan man gärna hålla i minnet även i den nuvarande upphetsningen.

PRESSGRANNAR

Mars brukar vara en ekonomiskt skicklesérik månad, skriver Upsala Nya Tidning (fp). Experlisen har haft detta på känn sedan någon gång kring årsskiftet och mycket har gjort att spänningen ökat. Det senaste är de betydande räntehöjningarna i Norge och England. Kampen mot inflationen har kommit i ett mer skarpt läge, en rad regeringar arbetar på snabba resultat och utfallet avvaktas spänt. Vår regering gäller detta speciella fall av hittills icke redovisade skäl skulle ansvara särskilt skickad att verka som företagare.

Alla dessa problem skall vi för dagen inte ta någon ställning till. Det bör blott fastslås att Morgon-Tidningens skäl saknar varje värde; det går ut på att observera av praktiska överväganden, oberoende av inställningen hos de i bolaget anställda skall man förstatliga — förstatliga bara för förstatligandets skull. Slår man in på denna skruvstockslinje, så kan man fortsätta hur långt som helst: socialiseringsdoktrinen blir ányo en felaktig i svensk politik.

I det sammanhanget blir det intressant att se varthän 1951 års penningvärdeundersökning kommit. Till det intressanta på det ekonomiska utredningsområdet hör också 1952 års realtaxeringskommitté.

Om man faktiskt inte väntar så mycket nytt från penningvärdesundersökningen, så gäller emellertid samma omdöme i högre grad om realtaxeringskommitté. Någon större ändring av taxeringsvärdena tror ingen på.

Propositionen om jordbruksprisen kan bli av särskilt stor politisk betydelse vid sidan av den ekonomiska. I vanliga fall brukar uppgörelsen mellan jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksdepartementet om förslaget i februari—mars, men i år är det tydligt att koalitionspartierna i regeringen ingalunda har enat sig ännu:

En fråga som däremot inte borde behöva motiveras av politiskt bråt utan som kan ses mera renodlat ekonomiskt, det är den, eventuella statsinlånen av Gränsbergsbolagets fallit av aktiekapitalet i Kiruna malmbolag. Experturredningens utlåtande väntas i början av mars, och det är frågan om en affär på något mellan 1.000 och 1.500 miljoner, som riksdagen i vår skall ta ställning till. Riksdagsbeslutet är av vikt för dispositionerna hos alla de placerare som är delgivare i Gränsberg, bl. a. åtskilliga storföretag. Men även statens förmodligen det penningpolitiska området måste redan nu påverkas av ett eventuellt beslut att på en gång betala ut ett extra miljardbelopp under 1957.

Till den ekonomiska rutinen under mars hör källskatteuppbörden, som i år blir rekordartad:

För detta har bankerna laddat upp sedan flera veckor. När det inom kort börjar märkas hur denna uppbörd ändrar likviditeten, och sedan lönerörelsen mognat och flertalet av de viktigaste förslagen lagt fram sina bokslut för 1954, då får man se vad Finansministern beslutar om t. ex. räntan — om det nu dröjer så länge. Därtill kommer investeringsavgifter av bostadsbyggandet, syssselsättningsmiljön, åtsterningen av förslag för offentliga investeringar.

Hr Skåld har spännande dagar framför sig. Har vi flera söndagsbudskap att vänta.

SJ tar emot sina söder ifrån kommande resenärer på föga artigt sätt vid Centralen i Stockholm, finner den frikyrkliga tidningen Dagen:

fp
Kärrtorpsbor!
Den nya sjukförsäkringen
Offentligt upplysningsmöte
I dag kl. 20
Skarpnäcks folkskola
Medverkande
Byråchef
MARTIN ENGSTRÖM
Riksdagsman
FOLKE NIHLFORS
Kärrtorp-Bagarmossens folkpartiförening

Hemlånen från KB

Från arkivarien fil. dr Tor Berg har vi mottagit följande:

Herr Redaktör!

I en cirkulärskrivelse till läntagarna har riksbiblioteksarien i dagarna meddelat att Kungl. Maj:t genom ändring i Kungl. Maj:ts gemensamma reglemente bortlagit den rätt till hemlån av svensk litteratur, som hittills existerat. Ehuru det i citatet rörande Kungl. Maj:ts beslut blott talas om tidskrifter och utländska bibliotekens "svenska samling", synes riksbibliotekarien vilja tolka förbudet så, att det skulle gälla även den utländska "Sverige berörande litteraturen". Åtgärden motiveras med den förslitning, för vilken såväl de av bokbytarkarna levererade exemplaren som sällsynta eller rent av oersättliga verk hårt utsatts. Undantag från regeln skulle endast göras för "kvalificerat forskningsändamål" efter särskild ansökan samt utan ansökan, såvida begärda böcker funnes i mera än ett exemplar. Vidare erinnrar i cirkulärskrivelsen om att man i Sverige hittills medgivit hemlån i betydligt större utsträckning än i de flesta andra länder, varjämte vanliga forskare hänvisas till stadsbiblioteket eller de vetenskapliga specialbiblioteken.

Då svensk skönlitteratur hittills icke fått hemlånas, måste innebörden i cirkulärskrivelsen vara, att svensk facklitteratur med de nämnda undantagen underkastas samma bestämmelser.

De i cirkulärskrivelsen framlagda synpunkterna utvecklas ytterligare av förste bibliotekarien Ritman i en intervju i Dagens Nyheter den 27 februari 1955. Han gav några drastiska exempel på hur två arbeten, det ena inom juridiken, det andra inom handelsrättsliteraturen, under hemlån utsatts för direkt skadegörelse. Dessutom lämnar han den viktiga kompletterande upplysningen, att svenska akademiska avhandlingar finnas i flera exemplar och följaktligen icke beröras av den vidtagna ändringen i reglementet.

En vanlig forskare måste vid genomläsningen av cirkulärskrivelsen och intervjun känna en viss förvåning. Den gäller först förslitningen. De av förste bibliotekarien Rönnan anförda exemplen angår knappast denna, utan direkt åverkan, som ju här belvras på annat sätt än genom allmän inskränkning av hemlån. Dessutom förefalla de böcker, som han omnämner, höra till kuriositeturen, vilken såvitt jag erinrar mig, åtminstone är underkastad vissa inskränkningar i fråga om hemlån. Skulle så ej vara fallet, komme nog restriktiva åtgärder att mottagas med förståelse. En åhävisning till de vetenskapliga specialbiblioteken är här på sin plats. Vad den egentliga förslitningen beträffar, kan man nog undra, om den vid hemlån skulle vara så mycket större än vid begagnandet på stället. Att böcker även där kunna förslitas genom flitig användning vitne erfarenheten från referensbiblioteken.

Häller man sig till formuleringen i cirkulärskrivelsen, skulle man för att få hemlån vara tvungen att ange ett bestämt "forskningsändamål". Det skulle sålunda inte räcka med ett allmänt intresse för boken ifråga. Utsträckningen av hemlånsförbudet till utländsk litteratur om Sverige förefaller också egendomlig. En forskare skulle sålunda icke utan vidare få låna exemplen av bok om Gustav Adolf skriven av en utlänning.

Att för hemlån av svensk facklitteratur härvisa forskare utanförstående till stadsbiblioteket eller de vetenskapliga specialbiblioteken är mö-

Hur stora omändringsarbeten som än pågår, så synäktar de inte det sätt på vilket t. ex. resenärerna med ett försenat tåg i går fick finna sig i att leta sig ut ur stationen. Ofta togs in på den längst bort liggande plattformen, varefter passagerarna fick bäst de kunde forcera en belamad plattform, många av dem fick pulsa i snödriver eller kliva över bryn kan man fruktа att de trappnedgångarna var stängda och i de trånga passagerna på båda sidorna om trapporna var trängseln stor. De som redan av tågföreningen hade bråttom att så fort som möjligt komma ut ur stationen blev ytterligare hindrade.

Det säger sig självt att stora omändringsarbeten skapar svårigheter men ju större dylika arbeten är och ju längre tid de får, ju mera definitivt borde man nöta lösa de på grund av den orsakade olägenheterna. Inte ens när de ovan nämnda trappgångarna är öppna är förhållandena något så när goda. Man frågar sig, om det inte hade varit möjligt att under den tid stationsområdet omplaneras åtminstone lokalfrågorna många tusental passagerare, som är beroende av frikostigt kommunikation mellan hemmet och arbetsplatsen, kunde få komma ut ur stationsområdet på ett smidigare sätt, än vad som nu är fallet.

Det är naturligtvis inte lätt att under pågående ombyggnad klara servicen perfekt. Men något större anstränginger kan begäras.

JK-anmärkningar mot polisbefäl

Polismästaren och poliskommissarien i Uppsala har fått erinringar av JK som nu slutbehandlat klagomål från en f. d. inspektionselev vid Uppsala polishäkte (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk ansvarsredaktör:
Leif Kihlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Rudenia*

Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: *Holger Holthoven*

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan

	Stor-Stbms	Övriga tätortsområden
Månad ..... kr.	6:50	6:—
Kvartal ..... kr.	19:—	17:50
Halvår ..... kr.	37:50	34:50
Helår ..... kr.	75:—	69:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1955 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 30374

Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1955

Upplandspolis åtalad

Skoj med försäkring

En polisman i norra Uppland **har åtalats i ett bedrägerimål där en kvinna stämts för att ha lämnat oriktiga uppgifter till ett försäkringsbolag angående tidpunkten för en betald premie.** Polismannen som är ombud för försäkringsbolaget är åtalad för medverkan till brottet.

Kvinnan hade inte i förskriven tid erlagt premie för en bil då denna råkade ut för en dikeskörning som medförde reparationskostnader på närmare 3.000 kr.

När olyckan blev känd för bilägaren betaldes premien samma dag per post. Utredningen har visat att premien postats först några timme efter olyckan och att försäkringsombudet har gjort allt för att hjälpa bilägaren och därvid lämnat oriktiga uppgifter till bolaget och på så sätt medverkat till bedrägligt förfarande. Polismannen säger vitsordligen att han lämnat uppgifterna i tro att de var riktiga men åtskiljet anses tala mot detta. (DN, Uppsala.)

PS

Klart i natt i Gummifacket

Definitiv uppgörelse träffades tidigt på torsdagsmorgonen för gummiindustrins cirka 6.000 arbetare. Förhandlingarna har förts mellan allmänna gruppen och Fabriksarbetareförbundet.

Riksdagssammanträden

Torsdagen den 3 Mars 1955

Konst. utsk. kl. 11.00.
Statsutsk. 2:a o. 2:e avd. kl. 11.00.
Statsutsk. 4:e avd. kl. 12.30.
Bevilln. utsk. in pleno kl. 11.00.
Bankoutsk. kl. 11.00.
1:a Lagutsk. kl. 10.00.
2:a Lagutsk. kl. 13.00.
Beredn. utsk. kl. 14.00.

SAS
BÅT-FLYG ENGLAND
TUR — RETURRABATT
Stockholm — London t.o.r.
Flyg/båt 1a klass ..... 663:—
flyg/båt turist/1a klass 557:—
tokl. ingår i Stockholm—Göteborg
Biljetter hos reseb yråerna!
SVENSKA LLOYD

Enastående tillfälle för svenska märkesvaror
Deltag i den stora utställningen
"Märkesvarorna mötas"
i Köpenhamn d. 30 april—15 maj 1955
Nordens största nöjespark, Dyrehavsbakken, Köpenhamn, öppnar i år säsongen med ett helt nytt utställningsarrangemang "Märkesvarorna mötas".
Utställningen uppföres med nya, färgrika paviljonger och öppnas den 30 april med ett stort festtåg för märkesvaror. De 14 dagar utställningen pågår väntas ca 1 miljon besökare från hela Norden. Obs! Separat utställning av konsthantverk och souvenirer i arbetande stånd.
Svenska utställare
inbjudes att begagna detta tillfälle för att i den särskilda svenska avdelningen visa sina varor av olika slag inför en stor och köpkraftig publik i festlig omgivning.
Anmälningar och ytterligare upplysningar:
Svenska Kommissariatet för Utställningen "Märkesvarorna mötas"
Döbelnsgatan 1, Stockholm C.
Tel. 54 35 13, 10 69 30.

NYTT!
NYTTIGARE!
Sol-Fras

från
GUMMI & LADDNING
till
AB RESERVDELS-Centralen
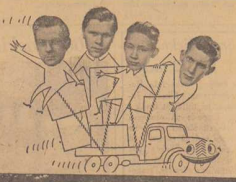
1954 blev ett rekordår för vår försäljning av Volkswagen-delar. Och utrymmena för oss i depån på Bondegatan blev för små.
För att i fortsättningen kunna tillhandahålla en bättre service flyttar vi nu till större lokaler.
VANADISVÄGEN 5
— centralt i Vasastan — är vår nya adress.
Flyttningen betyder bättre och snabbare service åt alla delar av stan.
Snabba radiobilar
kommer att se till att ingen behöver sakna Volkswagen-delar.
Ring så rycker vi ut!
Våra söder-kunder kan dessutom få sina Volkswagen-delar i butiken Hornsgatan 134, som förr sätts med ett välsorterat reservdelslager (tel. 68 01 00).
garanterade VOLKSWAGEN-delar
Omkopplare

för VOLKSWAGEN
Omkopplaren är en liten men viktig detalj. Men vi hyrta, var då noga med att få en ny av garanterad tillverkning ur våra stora reservdelslager för VW.
Ordertel.: 33 78 71, 33 78 91
Lagerchefens: 33 78 37
AB GUMMI & LADDNING utbytt mot RESERVDELS-Centralen
i övrigt samma goda service!
Öppet: 8.00—17.00, lördagar 8.00—13.00. Ordertelefoner: 33 78 71, 33 78 91.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.